

Sonate pour Piano composée et dédiée à son ami Br. Zawadzki

Druk wydał V. Krytochwill w Wiedniu w maju 1874.^{39 40} Choć ta sonata także jak „Grande Sonate” zaczyna się w Des-dur to jest od tamtej o 3 lata wcześniejsza.

Dedykacją został obdarowany jego przyjaciel Bronisław Zawadzki (1839-1915), który od roku 1871 pracował we Lwowie w „Gazecie Narodowej”, w r. 1872 z R. Starkiem założył „Świt”, a od 1872 r. był redaktorem naczelnym „Ruchu Literackiego”; później od 1879 r. był redaktorem „Kuriera Warszawskiego”. To co łączyło „Gazetę Narodową”, „Świt”, i „Ruch Literacki” w czasach pracy w nich Bronisława Zawadzkiego to było z punktu widzenia Władysława Tarnowskiego publikowanie w nich napisanych lub redagowanych przez niego tekstów.

Sonata ma następujące części:

1. *Adagio sostenuto*
2. *Moderato*
3. *Adagio*
4. *Allergetto non troppo*
Motto: (Nous nous rassimes au bord du même fleuve comme autrefois... les vagues passaient en silence...)⁴¹
5. *Largo appassionato*
Souvenir de Newsteed Abbey.⁴² (Pensée funèbre.)^{43 44}
6. *Minuetto*⁴⁵
(Contemplant les vieux portraits de la grande salle, aux coiffures poudrées je rêvais ce)⁴⁶
Tu niejasność: Czy ta część „Sonaty...” także jest inspirowana podróżą do Newstead Abbey? Wydaje się to prawdopodobne.
7. *Scherzo Finale*
Au diable tout! (Berlioz Mémoires.)⁴⁷

Przedstawioną kolejność części komplikują nieco ich powtórzenia.

Władysław Tarnowski często zapisywał programy swoich kompozycji i być może takim programem dla „Largo appassionato : Souvenir de Newsteed Abbey. (Pensée funèbre.)” jest „Strofa : na widok Newsteed Abbey”⁴⁸, którego niewesoła treść pasuje do nastroju „Largo appassionato”:

STROFA

NA WIDOK NEW-STEED ABBEY

New-steed wspomnień ruino! w bluszczach upowita
Szumiąca drzew żałobą i fal głuchych szumem,
Jakimże wrażeń pierś mą dziś rozsadasz tłumem!
Twe wieże jak znajome ma żrenica wita!...

VERSE

AT THE SIGHT OF NEWSTEAD ABBEY

Newstead the ruin of remembrances! wrapped in ivies
Humming mourning of trees and hum of deaf waves,
What a pressure of impressions you bursts my chest today!
Your towers as a familiar my pupil⁵¹ greets!...

³⁹ Taką datę wydania podaje Hofmeister, str. 99.

⁴⁰ Friedrich Hofmeister „Handbuch der Musikalischen Literatur oder Verzeichniss der im deutschen Reiche und in den agrenzenden Lädern Erschienenen Musikalien auch musikalischen Schriften, Abbildungen und plastischen Darstellungen mit Anzeige der Vereger und Preise.”, tom 8 lub 5 uzupełnienie (od początku 1874 do końca 1879), wyd. Fr. Hofmeister, Lipsk, 1881, str. 572.

⁴¹ „Nous nous rassimes au bord du même fleuve comme autrefois... les vagues passaient en silence...” – „Usadawialiśmy się na brzegu tej samej rzeki o niegdyś... fale przechodziły w ciszy...”

⁴² „Newsteed, château de Lord Byron.” [Przypis Władysława Tarnowskiego, znaczący tyle co: Newsteed, zamek Lorda Byrona.]

⁴³ „Pensée funèbre” Na temat tego lub innego utworu o tym samym tytule w „Ruch Literacki” (wydawany we Lwowie), nr 21 z 1878 r., w dziale Miscellanea : Z kroniki lwowskiej”, str. 334:

„W czwartek w Sali kasyna miejskiego [we Lwowie] pan Marek urządził Wieczór muzykalno-dramatyczny na dochód Towarzystwa Harmonji. W programie znaleźliśmy trzy utwory Władysława Tarnowskiego i ucieszyliśmy się, iż przecież nasi organizatorowie koncertów poczuli się do obowiązku wykonywania utworów tak sympatycznego a znakomitego narodowego kompozytora. Uciecha była jednak nie długa. Pomijamy opuszczenie części dramatycznej, lecz dla czegoż pan Marek nie odegrał zapowiedzianej kompozycji Wł. Tarnowskiego pod tytułem: „Pensée funèbre” [...]

Tu powstaje pytanie: Czy było to „Pensée funèbre” z „Sonaty...”, którą się tu zajmujemy, czy był to osobny utwór o tym samym tytule, (istnieje taka możliwość, bo Autor często pisywał parę utworów literackich o tym samym tytule); czy też wariacja na temat nakreślony wcześniej w „Sonacie...”; bo zapożyczenia do „Sonaty...” z innych swoich utworów Autor raczej zaznaczał, a w innych utworach informował, że np. zawiera fragmenty nie wydanej jeszcze opery, zatem to ostatnie jest mniej prawdopodobne. Choć jeśli „Strofa : na widok Newsteed Abbey” byłaby programem do „Pensée funèbre”, to można się spodziewać utworu nieco dłuższego, a tymczasem czas trwania „Largo appassionato : Souvenir de Newsteed Abbey. (Pensée funèbre.)” to ok. 2 minut.

⁴⁴ „Souvenir de Newsteed Abbey. (Pensée funèbre.)” – Wspomnienie Newsteed Abbey (Ponura myśl vel Żałobna refleksja).

⁴⁵ „Tiré du quartetto pour violons.” [Przypis Władysława Tarnowskiego, znaczący tyle co: Zapożyczone z kwartetu skrzypcowego.]

⁴⁶ „Contemplant les vieux portraits de la grande salle, aux coiffures poudrées je rêvais ce” – „Kontemplując stare portrety z wielkiej sali, we fryzurze opudrowanej śniłem to”.

⁴⁷ „Au diable tout! (Berlioz Mémoires.) – Do diabła wszystko! (Berlioz Pamiętniki.) Jest to odwołanie do Hector Berlioz „Les Mémoires”, m.in.: „Au diable tout ce bavardage!” – „Do diabła cała ta gadanina!”

⁴⁸ Władysław Tarnowski „Poezye Studenta”, tom IV, F. A. Brockhaus, Lipsk, 1865, str. 350.

⁵¹ Pupil of the eye, (not learner or student).

Lecz dziś tu inni ludzie ⁴⁹ – dawne – tylko drzewa
 Pamięć świetności twojej czasów zachowały,
 W mgłach stoją stare wieże – piersi ich zczerniały
 A wichry gdzieś od morza ich wspomnienia śpiewa...
 Głos burzy dziko woła, gna śniegów tumany,
 I akord wielkich głosów szumi nad moją głową
 Myślałem, że to orzeł arfę Manfredową
 Szarpnął szponami lecąc w nieśmiertelność gnany!...
 Dziś – jak tu strasznie!... szkielet ruin wśród powoi,
 A tylko psa wiernego nadgrobek tu stoi,
 Nietoperze ⁵⁰ nad bramą kościelną się gnieźdzą
 Której zmarszczki, koronę bluszcze utuliły
 Jak panny młodej wieków!... i wszystko zmieniły
 Ręce ludzkie – tu tylko dawne gwiazdy gwieźdzą!
 I tylko ten wodospad imię jedno wtórzy
 I jeden starzec – jak liść ostatni po burzy...

But today here are other people ⁵² – former – only trees
 Kept a memory of magnificence of your times,
 Old towers in fogs stands – its chests blackened
 And gale somewhere from the sea their remembrance sings ...
 The voice of the storm calls wildly, rushes mists of snows, ⁵³
 And a chord of great voices hums over my head
 I thought, that then eagle Manfred's harp
 Tore with talons flying in immortality rushed!...
 Today – how there terribly!... the skeleton of ruins among bindweeds, ⁵⁴
 And only grave of faithful dog stands here,
 Bats over the church gate are nesting
 Which wrinkles, [in] the crown of ivies wrapped
 As a bride of the centuries!... and everything changed
 Human hands – here only former stars shine!
 And only this waterfall One name echoes
 And one old man – as last leaf after storm ...

Translated by Marcin Tarnowski.

Z podziękowaniem dla Österreichische Nationalbibliothek za udostępnienie mi partytury.

⁴⁹ Lord Byron sprzedał Newstead Abbey w r. 1818, nabywcą był plantator z Jamajki Thomas Wildman, po nim władala opactwem jego rodzina, aż do roku 1861, gdy jej właścicielem został William Frederick Webb, podróżnik po Afryce i odkrywca.

⁵⁰ W druku „Nietoperze”.

⁵² Lord Byron sold Newstead Abbey in 1818 to his boyhood friend Thomas Wildman, plantator from Jamaica, and after him his family, until 1861, when its owner became William Frederick Webb, traveller and explorer in Africa.

⁵³ Rushes mists of snows or rushes clouds of snows.

⁵⁴ Morning-glories or bindweeds.